

Kamo idu irske mačke?

Na mom stolu nekoliko je poredanih stvari. Ugašeni i neispravni mobitel marke *Samsung* na rasklapanje kojeg je cijelo društvo koristilo u onim danima kad smo vjerovali. Ljubičasto izdanje Krležina Hrvatskog boga Marsa, stranica požutjelih od dima sa progorenom mrljom od vrele kave kao mesinganim pečatom na slovu M. Ne sjećam se da sam vidjela ikoga da ju je čitao, ali je se sjećam u onoj maloj kuhinji kako ostavljeno leži na stolu poput spomenika dok mi urlamo u mikrofona, nadolijevamo kavu i ultra jeftino vino, dijelimo pizzu ili pokušavamo ustanoviti tko je povraćao u zahodu. Pored Krleže, mali žuti *Bic* upaljač. Moj poklon njemu i njegov poklon meni. Pronašli smo ga pokraj trafostanice kad smo jednom izašli usred noći kako bi našli mjesto gdje možemo nešto pojesti. Oko toga još nekoliko sitnica skupljenih po nepoznatim gradovima, između ostalog i otkrnuti dio sa spomenika u Rima kada sam pod utjecajem droga pokušavala izazvati sudbinu. Komadići koji imaju priču. Voljela sam stvari koje su u sebi sadržavale život. Osim tih nekoliko osobnih epitafa i ponešto potrebne odjeće, ništa drugo nisam ponijela sa sobom.

Stan koji su mi dali malen je i hladan. U istoj sobi jedem i spavam i jutros sam opet doručkovala nekakav liker, tobože da se ugrijem.

Jučer sam upoznala dječaka koji mi je dodijeljen. Zove se Diego, ima 7 godina, spava u sobi s još 23 dječaka. Kako sam kaže, tata mu je navodno mrtav, a za mamu se ne zna gdje je. Možda je i ona navodno mrtva. Dječak je plavokos, ima lice kakvo bi izludilo i Michelangela i Leonarda, veoma voli glazbu i slijep je. Kao da prokleta činjenica da je napušten nije dovoljna. Slijep je!

Pitam ga gluposti jer ne znam o čemu bih razgovarala s njim. Njegovi odgovori sastoje se od nekoliko slova. Pitao me smeta li mi to što je slijep.

- Meni? Zaboga, ne!
- U redu.
- Smeta li tebi? - upitam blesavo
- Ponekad - reče on i učini mi se da sam ugledala tračak osmijeha.

Pokušavala sam mu objasniti kako se samo moram naviknuti.

- Ti si prvi slijepac kojeg poznajem.
- Stvarno? Ti onda ne znaš puno ljudi.

- Pa zapravo znam. Poznajem mnogo ljudi.
- Aha! Poznaješ mnogo istih ljudi.

Moj je odgovor izostao, zapeo je negdje između proturječja i slaganja i tamo sam ga i ostavila.

U početku su naši dani bili više-manje jednaki. Dolazila sam u sirotište rano ujutro i potom bi otišli u kafić u blizini sirotišta na doručak. Jeli smo u tišini, a onda bi on izvadio svoje knjige iz kojih bih mu ja čitala. Pamtio je nevjerojatnom brzinom. Smijao se kad bih krivo izgovarala riječi na španjolskom. Bojala sam se predložiti mu da crta ili da poslijepodne provedemo negdje u šetnji. Mrzila sam ga vraćati u sirotište, ali nisam znala što bih s njim. Smetale su mi njegove knjige i gluposti koje mora učiti. Što će uopće biti s njim? Tko će mu pomoći jednom kada ja odem?

Više od svega, bilo me strah. Bojala sam se njegove nesreće. Pristupala sam mu na onaj isprazan način: Ako sam ja, kojoj je omogućeno gotovo sve, ovako žalosna, kako je onda njemu? Mislila sam da je zanimljivo što u Irskoj nema mačaka. Točnije, mačaka ima, ali ja ih nisam vidjela. Zabavljala sam se pitanjem kuda idu irske mačke. Sitna trivija, neprimjetan događaj kojeg sam odlučila poetizirati kako bih držala svoje misli pod kontrolom. Trenutak zabavljenosti, ono kao da sam sretna. A on? Briga njega za mačke i za Irsku. Milijun stvari u njegovom životu dolazi prije sitne okupacije pitanjem gdje su mačke u Irskoj, prije te malene zabavljenosti koju si čovjek nametne jer o ostalom izbjegava misliti.

Stan koji su mi dali malen je i hladan. Dječak Diego je plavokoso, slijepo siročće. On ne misli o Rimu ili Oslu, ne mari za irske mačke, ne boji se spomena Amsterdama ili bilo kojeg drugog grada u koji sam bježala. Smije se bolje i glasnije od mene. Zapravo, smije se bolje od svih. Kaže da ga ponekad drugi dječaci gnjave.

- Kako gnjave?
- Pa samo gnjave.

Ne želim ga vraćati onamo.

Voditeljica projekta je žena u pedesetim godina, kratko ošišana, pomalo okrugla. Govorim joj kako smatram da bi Diego trebao doći živjeti sa mnom. Gnjave ga u sirotištu. Možemo u moju sobu ugurati još jedan ležaj. Meni neće smetati, dapače, bit će mi drago. Želim mu pomoći.

Njezin odgovor, koji dolazi s druge strane ogromnog, pretrpanog radnog stola zvuči kao prvi ispit štreberskog studenta prava. Čitav niz propisa i zabrana. I nekoliko rečenica koje su uokvirivale zakonski sustav: „Što vam pada na pamet?“ „Od vas se očekuje profesionalan stav.“

Ovo nije prvi put da se ovako nešto dogodilo.“ „Niste došli ovdje nikoga spašavati, mlada damo. Došli ste samo pomoći.“

Između „Ne možete“ i „Nipošto“ uspjela sam izvući nekakav zaključak pa sam upitala je li usvojenje jedini način da ga se makne iz sirotišta.

- Usvojenje? - zaprepašteno uzdahne iza gomile papira. – Nađite si hobby, uzmite nekoliko dana odmora. Zaboravite na sulude ideje. Znam da nije lako, ali ako želite ostati na tom mjestu morate znati isključiti osjećaje. Uostalom – doda kako bi naglasila da razgovor tu završava – vi nemate apsolutno nikakvih uvjeta za usvojenje djeteta.

Nisam bila sigurna koliko je moj razgovor s voditeljicom otežao situaciju. Diega sam izvodila rano ujutro i vraćala navečer kad je bilo vrijeme za spavanje. Vodila sam ga u parkove i na plaže gdje može upoznati drugu djecu, ručali bismo u mom stančiću, čitala sam mu, a on je sve više tražio da mu pričam o stvarnosti, o onome što se zbilja dogodilo, o stvarima koje su se meni događale. Govorila sam mu kako nisam osobito sretna, ali da vjerujem da je čitav svijet povezan, da sve ostavlja neku posljedicu. Nije razumio pa sam mu dala bedast primjer kojem se čitav dan smijao.

- Pa, ono, ako netko kihne u Hong Kongu to može imati neku posljedicu i ovdje kod nas u Španjolskoj.

Nije vjerovao, naravno. Primjer je bio bezvezan.

- Nešto što netko učini ili ne učini na drugoj strani svijeta, može utjecati na nas ovdje – pokušavala sam nadglasati njegovo grgoljenje. – Bez obzira znamo li mi tu osobu ili ne.
- Kao rat?
- Da, kao rat. Ali i manje stvari. Ljepše stvari.

Donekle je prihvatio.

Ispitivao me o stvarima na mom stolu.

- Ovo je jedina knjiga koju imaš? – pitao je prstima prelazeći preko Hrvatskog boga Marsa. Dok je on listao stranice nasmijala sam se jer sam tek tada zapravo shvatila da su korice ružičaste. Zamislila sam Krležin neodobravajući pogled s biste.
- Zašto se smiješ?
- Knjiga je ružičasta.

- Aha!

U tom sam trenutku naglo zamukla. Boje! On ne vidi ni boje! Primjetio je da se više ne smijem.

- U redu je. Čuo sam da je ružičasta ženska. Je li ovo tvoja omiljena knjiga?

- Ne, nisam je čak ni pročitala cijelu.

Želio je znati zašto sam je onda ponijela sam sobom. Ispričala sam mu o životu koji sam nekada živjela. O mrlji od kave i žutim stanicama, o gužvama za šankom i redovima u referadi. O jednom stanu koji je također bio hladan, ali se nije doimao takvim.

Uvečer, nakon što sam ga otpratila do sirotišta i vratila se u stan, nisam mogla spavati. Mislila sam o ružičastoj i zelenoj. Plavoj i smeđoj. Što bi o njima znala da ih ne vidim? Kako nekome opisati boju naranče? O žutoj sam znala samo da je žuta, Diego je vjerojatno znao sve ostalo.

- Nisam sigurna gdje ta priča počinje – rekla sam dok je on držao stari komadić spomenika. Prošla su gotovo dva mjeseca otkako sam ga upoznala. Pričala sam mu svaki dan, a on je uporno želio čuti još i postavljao pitanja, većinom ona na koja nisam imala odgovora. Govorila sam mu o irskim mačkama, bilo mu je smiješno. Pričala sam o Oslu i muzeju. Zanimalo ga je što sam vidjela na slici da me natjeralo na plač. Što točno? Izazivao me da se prisjetim. Da objasnim. Bez boja, bez vidljivoga. Nečim drugim, onim opasnim. Danas sam pričala o Rimu.

- Pa, da! Ovo će ti zvučati poprilično šašavo. U trenutku kad sam izašla iz vlaka, a možda čak i ranije dok sam gledala splet željeznih opruga na stanici Termini, obuzeo me čudan osjećaj. Kao da sam potonula. Tijekom čitavog boravka tamo činilo mi se kao da gubim dah, kao da se pokušavam sakriti, ali nemam gdje. Bojala sam se. Stalno sam se bojala i gledala si preko ramena. Nisam nalazila nikakav stvaran razlog za to. Tada sam se prisjetila priče koju sam negdje pročitala. Jedna žena govorila je kako ju je osjećaj sličan ovome mome obuzeo kada je prvi put došla u Grčku. Nije ga mogla odagnati i prešao je u paniku. S vremenom je saznala da je u prošlom životu bila pogubljena u Grčkoj.

Diego je napravio grimasu i stao nabrajati kako i zašto, što je prošli život, zar je žena već bila mrtva i tako dalje. Često sam zaboravljala da je on sedmogodišnje dijete i da su mu pitanja ovoga života dovoljno neodgovorena da bi preispitivao prošli.

- Ovako, za potrebe priče pokušaj zasad prihvatiti to što si čuo. Kasnije ću odgovoriti na sve ostalo, može?

Kimnuo je mada još uvijek iskrivljena izraza lica.

- Dakle, žena je doznala to da je ubijena u Grčkoj. Stoga sam se pitala nisam li možda ja bila ubijena u Rimu. Zato sam jedne večeri odlučila ispipati sudbinu (utjecaj droga sam izostavila) pa sam pokušala sastrugati dio jednog dobro čuvanog spomenika. Dobro čuvani spomenik nije bilo teško pronaći jer oni tamo sve dobro čuvaju. Stražar me opazio gotovo odmah, a ja sam se čupala i otimala, bježala pa se vraćala i na kraju uspjela zgrabiti nešto s rimskog zida. To nešto ti sada držiš u rukama.

Diego je šutio.

- Ideja je bila zapravo glupa. Nikoga u ovo doba neće pogubiti zbog sakaćenja spomenika ili remećenja mira.
- Željela si umrijeti – protisnuo je tiho.
- Ne, nisam. Bila je to glupa zamisao. Nekakav test ili što ja znam.
- Želim ići natrag. U dom – počeo je ustajati rukama tražeći stol da vrati kamen.
- Još je rano!
- Ali ja hoću ići!

Putem do sirotišta nismo razgovarali. Točnije, ja sam pitala, ali on nije odgovarao.

Idućeg dana kad sam došla po njega upraviteljica doma mi je rekla kako Diego ne želi izaći jer se ne osjeća dobro.

- Ne, ništa strašno. Samo malaksalost. Ne brinite, proći će brzo.
- Ne možete k njemu, vratite se sutra.
- Da, još uvijek odbija izaći. Vidjet ćemo što možemo učiniti.

Dani su prolazili, a Diego se nije pojavljivao na vratima predvorja sirotišta na kojima sam ga svakog dana, ovih proteklih mjeseci, čekala. Pomišljala sam opet otići kod voditeljice projekta, ali pretpostavljala sam da bi taj posjet više odmogao nego pomogao. Nazivala sam sirotište nekoliko puta dnevno da se raspitam je li mu bolje. Zaboravila sam kako je stan koji su mi dali malen i hladan. Zaboravila sam jutarnje likere i irske mačke. Sve o čemu sam mislila bilo je kako doći do Diega i saznati ima li svu njegu koja mu je potrebna da ozdravi.

Na koncu sam uspjela umoliti mladu zaposlenicu doma da me pusti k njemu. Budući da je bilo prijepodne, vrata spavaonica bila su otvorena. Zatekla sam ga kako se živahno cereka zajedno s crnokosim dječaćićem, vjerojatno nekoliko godina mlađim od njega. Nije izgledao bolesno.

- Diego! – pozvala sam ga, a on se istog trenutka prestao smijati.
- Zašto si došla? – pitao je prkosno.
- Pa da vidim jesi li bolje – prišla sam mu, no on je osjetivši moju blizinu uzmaknuo.
- Nisi trebala dolaziti. Dobro sam.

Njegov ton bio je ljutit, a oči su mu se punile suzama. Pokušavala sam ga nagovoriti da mi kaže što se dogodilo. Govorio je kako nije ništa i želio je da odem. Crnokosi dječaćić je otišao, ali ja sam nastavila sjediti. Ne znam koliko je prošlo, možda nekoliko minuta, a možda i sati kada je napokon rekao – Lagala si mi.

- Željela si umrijeti, a rekla si da vjeruješ ono s Hong Kongom.

Naravno da nisam razumjela. Samo sam ponavljala kako nisam željela umrijeti.

- Rekla si da vjeruješ da sve što činimo ostavlja trag. To je laž. Jer da vjeruješ, ne bi željela umrijeti. Jer da si umrla, ja bih bio sam. – oči su mu konačno popustile suzama i one su se sada slijevale s obje strane obraza.
- Ne! – prišla sam mu i obgrlila ga. – Ono je bila glupost. Nepromišljenost! Nisam mislila da ću umrijeti.
- Zašto si onda to učinila? Rekla si da si željela izazivati sudbinu ili tako nešto.
- Ne znam, Diego. Ne znam, doista. – I nisam znala. Istina je da nisam bila sigurna što sam onda zapravo očekivala i što sam tim postupkom sebi pokušavala dokazati. Sve što znam jest da sam u ovom trenutku, s njim u naručju, zahvaljivala svemu što sam živa.
- Činilo mi se da ne vjeruješ u moju teoriju – rekla sam.
- Ponekad vjerujem – opustio se i stao brisati suze. – Ne moraš nekoga poznavati da bi utjecao na tebe, zar ne?
- Da, tako nekako.
- Niti ga ikada vidjeti, zar ne?

Nasmijala sam se. – Točno.

- Nemoj onda više rušiti spomenike. Već je dovoljno onih koje ne poznajem utjecalo na mene. Već ih je dovoljno meni umrlo.

Dječak koji mi je dodijeljen zove se Diego. Ima sedam godina, plavokos je i slijep. Roditelji su mu, kako sam kaže, navodno mrtvi. Živi u sirotištu i dijeli sobu s još dvadeset tri dječaka. Ponekad ga gnjave. Unatoč tome, zanima ga otrcana knjiga s moga stola, smije se mom lošem španjolskom naglasku i Oslo mu se ne čini tako dalekim. Zaboga, njemu je ipak stalo saznati kuda idu irske mačke.

Stan koji su mi dali malen je i hladan, ali izgleda kao da se širi. Za tri mjeseca ističe moj volonterski ugovor. Tko kaže da, za promjenu, ne mogu ostati?